

ЮРЧЕНКО О. В.

Одеський регіональний інститут державного управління НАДУ
при Президентові України, аспірант кафедри права і законотворчого процесу

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН

Істотною складовою державного регулювання цін є його правовий механізм. У науковій літературі відзначається, що розробка механізму правового регулювання недостатньо пояснює це явище (Марушак П. В. Планування в умовах ринкової економіки. — Одеса: Пальміра, 2008 — с.74 (284 с.).

Такої ж позиції дотримується Ю. Н. Оборотов (Общетеоретическая юриспруденция: учебный курс: учебник/ под ред. Ю. Н. Оборотова — О. Феникс. 2011. — с. 188).

Визнання механізму правового регулювання у вигляді трьох елементів: норми права, правовідносин і актів застосування норм права дає нам можливість дати характеристику механізму правового регулювання цін і ціноутворення.

Норма права стосовно цін реалізує себе через законодавство. Раніше вже відзначалося, що норма права — це абстракція, яка реалізує себе за допомогою статей законодавства. Тому законодавство — це найважливіший елемент правового регулювання, яким користується держава, здійснюючи керуючий вплив на ціни.

Державне цінове регулювання регламентується спеціальним законодавством у вигляді законів, постанов і інших нормативно-правових актів.

Закон України «Про ціни й ціноутворення» є системотворчим у державнім регулюванні цін. Однак, на жаль, повною мірою він цю функцію не виконує. Так, якщо Закон формує основні напрямки державної цінової політики, то вони повинні бути в ньому розкриті. А якщо ні, то даний документ є не більш, ніж декларацією намірів держави. Крім того, Закон повинен містити опис державного регулювання й ціноутворення, починаючи з того, що під цим повинне розумітися. Дефінітивні норми життєво необхідні, тому що вони дають офіційне розуміння термінів, які використовуються в процесі господарської діяльності. Також закон повинен містити в собі загальну схему організаційних відносин між органами виконавчої влади з питань цін і ціноутворення, а також основи юридичної відповідальності за порушення законодавства про ціни, як відносно державних органів, так і відносно посадових осіб і й суб'єктів господарської діяльності. Необхідна конкретизація закону про ціни. Загальний характер норм чинного закону робить його, з одного боку, складним у застосуванні в системі державного регулювання

цін, а з іншого сторони, дає виконавчим органам можливість трактувати закон у відповідності зі своїми потребами, коли замість норм закону на практиці застосовуються норми інструкцій і циркулярів, які по своїй суті часто можуть бути оскаржені з погляду самого закону. Усе вищевказане підтверджує необхідність удосконалювання Закону України « Про ціни й ціноутворення» у напрямку створення кодифікованого нормативного акту у вигляді закону, що безсумнівно поліпшить систему державного регулювання цін і ціноутворення.

Без законодавчого механізму державного регулювання цін між виконавчими органами й природними монополіями закон є не більш, ніж декларацією. Причому саме в законі, а не в підзаконних нормативних актах повинен бути вписаний механізм державного регулювання цін між виконавчими органами й природними монополіями, тому що а якщо ні, то сам виконавчий орган буде формувати відносини із природними монополіями так, як він це буде розуміти, і так, як це буде вигідно йому. Це створить можливості порушення законодавства в цілому й веде до корупції. Звичайно в одному законі викласти весь механізм регулювання цін природних монополій неможливо й недоцільно. Але кількість підзаконних нормативних актів повинне бути як можна більш меншим. У них можуть відбиватися тільки незначні й поточні питання державного регулювання цін природних монополій і тих, які не відбиті й Законі й вимагають термінового рішення. Але знов-таки винятково в межах компетенції державного органа.

Елементом правового регулювання цін виступає правовідносини. Структура правовідносин впливає на наступні елементи: суб'єкт, об'єкт, зміст і юридичний факти (Скакун О. Ф. Теорія держави й права: підручник. — Харків: Еспада, 2009 — с.508 (752 с.)). Суб'єктами керування виступають державні органи керування, місцевого самоврядування, юридичні й фізичні особи. Що стосується сфери державного регулювання цін — те це сфера публічного права. Тут взаємини будуються в рамках нерівності сторін, де державний орган наділений правами, а інша сторона (як правило, суб'єкт господарської діяльності) — переважно обов'язками. Хоча в цілому, правовідносини можна вважати складними, оскільки права детермінуються обов'язками. Так, суб'єкти господарювання зобов'язано виконувати акти виконавчих органів, що регулюють ціни, але, з іншого боку, вони має право оскаржити дії державних органів, якщо вважають, що ті суперечать чинному законодавству.